

14.11.2024

EOAK/5183/2024

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Peter Fagerholm

TARKASTUS: ITÄ-UUDENMAAN POLIISILAITOKSEN PORVOON POLIISIVANKILA, 1.10.2024

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Peter Fagerholm

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

Osallistujat tarkastuskohteesta

Vartija

Tarkastuksen tyyppi

OPCAT

1 YLEISTÄ

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) tarkoittamana kansallisena valvontaelimenä. Pääpainona kansallisen valvontaelimen tehtävässä on ennaltaehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden kohtelua ja oloja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tarkastajat suorittivat oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräyksestä tarkastuksen Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen Porvoon poliisiaseman säilytystiloihin. Tarkastuksen tarkoitus oli selvittää säilytystilan olosuhteita ja vapautensa menettäneiden oikeuksien toteutumista.

Edellinen oikeusasiamiehen ennalta ilmoittamaton tarkastus Porvoon poliisiaseman säilytystiloihin tehtiin 4.7.2017 (EOAK/3854/2017). Tarkastuksia tehtiin ennen tätä myös 3.2.2016 ja 17.6.2016.

Tarkastajat keskustelivat työvuorossa olleen vartijan kanssa, jonka jälkeen tilat tarkastettiin.

Poliisivankilaan oli tarkastushetkellä sijoitettuna yksi pidätetty henkilö.

Tarkastuksen jälkeen hankittiin tarkastettavaksi kaikki elokuun 2024 poliisivankilassa rekisteröidyt kiinniottopöytäkirjat.

1.1 Yleistä tarkastuskohteesta

Porvoon poliisivankilan remontti valmistui 2017. Poliisivankilassa on 7 säilytyshuonetta poliisilakiperusteisesti kiinniotetuille ja 12 säilytyshuonetta rikosperusteisesti kiinniotetuille. Poliisivankilassa on myös kaksi peseytymistilaa, yksi ulkoilutila ja yksi tapaamistila. Tilat olivat siistit. Lisäksi on kaksi ns. sumppua, jotka olivat kuitenkin käyttökielossa. Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon mukaan käyttökielto johtui sumppujen puutteellisesta kutsujärjestelmästä. Kutsujärjestelmän jälkikäteinen asennus on katsottu olevan liian kallista ja säilytystilassa on pärjätty ilman sumppujakin.

Säilytystilan esimiehenä toimi rikoskomisario ja ylivartijana - - -. Vartijoita on yhteensä - - -. Tarvittaessa poliisit tuuraavat poliisivankilassa. Tarkastuksen aikana töissä ollut vartija työskentelee normaalisti Vantaan poliisivankilassa mutta oli tuuraamassa Porvoon poliisivankilassa.

2 TARKASTUSHAVAINNOT

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hän totesi niiden johdosta seuraavaa.

2.1 Aikaisempien tarkastusten yhteydessä havaitut puutteet

Aikaisempien tarkastusten yhteydessä oli jäänyt epäselväksi, miten ilmoitetaan vapautensa menettäneelle muun muassa tämän oikeuksista ja velvollisuuksista. Vuoden 2017 tarkastuksen yhteydessä poliisivankilassa ei ollut saatavilla kirjallista aineistoa säilössä pidätettyjen oikeuksista ja velvollisuuksista.

Vuoden 2017 tarkastuksen yhteydessä havaittiin myös puutteita wc-istuinten kameravalvonnassa. Näkymää wc-istuimille ei ollut ollenkaan peitetty. Lisäksi jäi epäselväksi, kuinka usein vapautensa menettänyt saa käydä suihkussa. Tuolloin viitattiin poliisivankilan päiväohjelmaan, jonka mukaan saa käydä suihkussa vähintään kaksi kertaa viikossa.

Oikeusasiamies pitää hyvänä, että edellä mainitut puutteet näyttävät tarkastushavaintojen perusteella nyt korjautuneen. Kameravalvonnassa wc-istuimet olivat nyt peitettynä. Sumennuksen ala oli kuitenkin niin pieni, ettei se vielä riittävästi suojaa vapautensa menettäneen yksityisyyttä.

Oikeusasiamies toteaa, että laillisuusvalvontakäytännössä on edellytetty, että kameravalvottujen säilytystilojen kameranäkymä tulee rajata niin, että vapautensa menettäneen yksityisyydensuoja WC:tä käytettäessä turvataan. Tämä on mahdollista toteuttaa säilytysturvallisuuden vaarantumatta.

Oikeusasiamies suosittaa, että poliisilaitos harkitsee sumentavan alan suurentamista.

Selleistä löytyi kirjallista materiaalia vapautensa menettäneen oikeuksista ja velvollisuuksista. Saadun tiedon mukaan pääkohdat oikeuksista ja velvollisuuksista kerrotaan myös suullisesti vapautensa menettäneelle.

Saadun tiedon mukaan vapautensa menettäneellä on mahdollisuus käydä suihkussa päivittäin.

2.2 Havainnot kiinniottopöytäkirjoista

Tarkastetuissa pöytäkirjoissa vapaudenmenetykset olivat pääsääntöisesti perusteltu riittävän kattavasti. **Oikeusasiamies kiinnittää** kuitenkin poliisilaitoksen huomiota asialliseen kielenkäyttöön. Yhdessä pöytäkirjassa (- -) oli sairauksia ja vammoja -kohtaan kirjattu ”läskileikkaus”. Ilmaisua voidaan pitää sopimattomana.

Kiinniottopöytäkirjoista kiinnitti huomiota tapaus, jossa junassa liputta matkustanut henkilö oli otettu säilöön henkilöllisyyden selvittämiseksi. Henkilö oli säilöön otettuna noin yhdeksän tuntia. Kiinniottopöytäkirjasta jää epäselväksi, missä vaiheessa henkilöllisyys selvisi. Kirjallisissa perusteluissa viitataan lisäksi siihen, että henkilö otettiin kiinni myös ”rikoksilta ja häiriöiltä” suojaamiseksi, mutta perustelut tältä osin ovat epäselvät. **Oikeusasiamies päätti** ottaa säilöönoton perusteet tutkittavakseen omasta aloitteesta (EOAK/5758/2024).

2.3 Muut havainnot

Oikeusasiamies piti positiivisena asiana, että poliisivankilaan oli viime tarkastuksen jälkeen hankittu ns. kioski-automaatti, josta vapautensa menettänyt saa ostaa omalla kustannuksellaan pientä purtavaa.

Kuva 1: Kioski-automaatti

Tarkastushavaintojen mukaan poliisivankilassa oli kaksi lääkekaappia. Toinen käytössä oleville lääkkeille ja toinen hävitettäville lääkkeille.

Molemmat lääkekaapit olivat irrallaan ja nostettavissa pois ikkunalaudalta. Varsinaisen lääkekaapin lukossa oli myös avain. Hävitettäviä lääkkeitä varten ollut postilaatikkomallinen kaappi oli sellainen, että lääkkeet sai lipan kautta ulos, vaikka laatikko oli sinänsä lukossa.

Kuva 2: Lääkekaapit

Oikeusasiamies suosittaa, että poliisilaitos hankkii asianmukaisemmat kaapit ja että ne kiinnitetään esimerkiksi seinään. Tarkastushetkellä molemmat lääkekaapit olivat helposti mukaan otettavissa. Lisäksi kaapit tulee olla lukittuina, ettei ulkopuolinen pääse käsiksi lääkkeisiin.

3 TOIMENPITEET

Oikeusasiamies pyytää poliisilaitosta ilmoittamaan hänelle 31.1.2025 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tarkastushavaintojen johdosta (wc-istuimen sumentamisalan suurentaminen ja havainnot lääkekaapeista).

Tarkastus ei johtanut muihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Poliisihallitus